

හැදින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ මධ්‍ය ප්‍රදේශය ලෙස සැලකෙන මාතලේ දිස්ත්‍රික්කය විශාලත්වයෙන් ව.කි.මී.1993 කින් සමන්විත වේ. මධ්‍යම පලාතේ උතුරු කොටස නියෝජනය කෙරෙන මාතලේ දිස්ත්‍රික්කය නැඟෙනහිර දේශාංශ 80° 28” සිට 80° 59” දක්වා හා උතුරු අක්ෂාංශ 7° 24” සිට 8° 01” දක්වා පැතිර පවතී . උතුරින් අනුරාධපුරය ද නැඟෙනහිරින් පොලොන්නරුව, බදුල්ල හා අම්පාර ද දකුණින් මහනුවරද බටහිරින් කුරුණෑගල ද යන දිස්ත්‍රික්ක වලින් මායිම් වන මාතලේ, දිවයිනේ ස්වාභාවික සම්පත් වලින් අනූන ප්‍රදේශ වලින් එකකි.

ලොව අතිවිශිෂ්ඨ නිර්මාණයක් වූ සිගිරිය ද, සොබාදහමේ අපූර්වතම දායාදයක් වන නකල්ස් කඳුවැටියද පිහිටි මෙම දිස්ත්‍රික්කය ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස 11 ක් පුරා විහිදුනු ගම්මාන 1453 කින් සමන්විත වර්ෂ 2022 වනවිට 530,184 ක ජනගහනයක් වෙසෙන ප්‍රදේශයකි.

Introduction

Considered the centre of Sri Lanka, the district of Matale has a total area of 1993 square kilometers. The district represents the Northern portion of the Central Province and spreads along from Eastern longitude 80⁰28' to 80⁰ 59' and Northern altitude 7⁰24 to 8⁰ 01' . The district is bordered by the districts of Anuradhapura on the north and by Polonnaruwa, Badulla & Ampara on the East and by Kandy on the South and by Kurunegala on the West. The district of Matale is blessed with a great deal of valuable resources.

One of the greatest creations of the world Sigiriya and the natural settings of the Knuckles range of mountains adorn the district. It consists of 11 Divisional secretariats spread along the district within 1453 Villages. By the year 2022 the population stood at 530,184 in the district.

භූගෝලීය පසුබිම

ශ්‍රී ලංකාවේ මධ්‍යම පලාතේ උතුරු අර්ධය නිරූපණය කරන මාතලේ දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිටීම හා භූගෝලීය කරුණු මිනුම් දෙපාර්තමේන්තුවේ මැනුම් සිතියමේ (පරිමාණය 1 : 63,360) දඹුල්ල, නාලන්ද, කුරුණෑගල, පොලොන්නරුව, ඇළහැර හා රංගල යන අභලේ සිතියම් වලින් නිරූපණය කෙරේ.

දිස්ත්‍රික්කයේ කඳු ආශ්‍රිත ප්‍රදේශ, ඒකකයක් වශයෙන් ගත් කල මූලික පාෂාණ වර්ගය වානොකයිටය. මෙම මූලික පාෂාණ වර්ගය කාලයක් ගතවීමේ දී පෘථිවි අභ්‍යන්තරයේ ඇතිවන නොයෙක් බලපෑම් මත උඩුනැමි, විභේද හා යටි නැමි වලින් සංකීර්ණ ව්‍යුහ සාදයි. මෙම ලක්ෂණ නකල්ස් කඳුවැටිය ආශ්‍රිතව දැකිය හැක.

මාතලේ දිස්ත්‍රික්කයේ නැඟෙනහිර සීමාවේ පිහිටි මහවැලි නිම්නය අසල ප්‍රදේශය භූ වර්ගීකරණයට අනුව විජයන් ශ්‍රේණියට අයත් වේ. මහවැලි ගඟේ පිටාර තැන්නක් වන මෙම කලාපයේ විශේෂයෙන්ම අවසාදිත දියළුපස් තැන්පත්ව පවතී.

මාතලේ දිස්ත්‍රික්කයේ භූ විෂමතාවය සැලකීමේදී එය ප්‍රධාන කොටස් 3 කට බෙදා දැක්විය හැක.

උතුරු දිග තැන්න

මාතලේ දෝණිය හා නකල්ස් ප්‍රදේශය
ලග්ගල සමාන්තර හෙල්වැටි

උතුරු දිග තැන්නට සාමාන්‍යයෙන් දඹුල්ල, ගලේවෙල සහ පල්ලේපොල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාස අයත් වේ. තැන් තැන් වල උස් කඳු හා ශේෂ කඳු වලින් පිරුණු මෙම ප්‍රදේශය සාමාන්‍යයෙන් තැනිතලාවක් හා රළු බිම්ක ලක්ෂණ පෙන්වයි. මෙම ප්‍රදේශයේ පිහිටි ශේෂකඳු අතර සිගිරිය, දඹුල්ල සහ බේලියකන්ද පුරාණයේ සිට ප්‍රසිද්ධියක් උසුලයි. මෙම තැනිතලාව සාමාන්‍යයෙන් අඩි 500 - 1000 ත් අතර උන්නතාංශයක් පෙන්වයි.

මාතලේ ප්‍රදේශය දෝණියක් ලෙස භූ විද්‍යාත්මකව පෙන්වා දිය හැක. එයට ප්‍රධාන හේතුව කඳු වලල්ලකින් මාතලේ නහරය වටවී තිබීමයි. නකල්ස්, ගුරුළුහෙල පන්සලතැන්න, ඕවිල්කන්ද හා හුන්නස්ගිරි කඳුවැටියෙන් වටවී ඇති මාතලේ නගරය ආශ්‍රිත ප්‍රදේශ මෙසේ දෝණියක පිහිටයි. මෙම ප්‍රදේශයේ භූ ලක්ෂණ සංකීර්ණ කරවමින් ගලා බසින ගංගාව සුදු ගඟ වේ. රත්තොට හරහා නැඟෙනහිර දෙසට යනවිට රළු භූ විෂමතාවයක් දක්වන නකල්ස් කඳු වැටිය හමුවේ. මුදුන් පහකින් සමන්විත මෙම වැටියේ සාමාන්‍ය උන්නතාංශය අඩි 4000 ක් පමණවේ.

ලග්ගල සමාන්තර හෙල්වැටි කලාපය නකල්ස් කඳු වැටියේ නැඟෙනහිර බෑවුමේ පිහිටි කැපී පෙනෙන ලක්ෂණයකි. නකල්ස් වැටියේ සිට ලග්ගල ප්‍රදේශයට සමාන්තරව උතුරු දෙසට විහිදෙන හෙල්වැටි තුනකින් මෙම කලාපය සමන්විත වේ. මින් එක් වැටියක් නකල්ස් හි තෙළඹුගල සිට වස්ගමුව දක්වා ද, දෙවැනි වැටිය නකල්ස් හි වමාරපුගල සිට රණමුරේ හරහා අඹන්ගඟ දක්වා ද විහිදෙන අතර තෙවැනි වැටිය රඹුක්ඔළුව ප්‍රදේශයේ සිට ලග්ගල උඩසිය පත්තුව දෙසට විහිදෙයි.

වනාන්තර ව්‍යාප්තිය ද සංකීර්ණය. එහි මධ්‍ය නිරිත හා බටහිර ප්‍රදේශ කඳුකර තෙත් කලාපීය වනාන්තර ද, නකල්ස්හි නැඟෙනහිර ප්‍රදේශ කඳුකර වියළි කලාපීය වනාන්තර ද, උතුරු හා ලග්ගල, විල්ගමු ප්‍රදේශ පහතරට වියළි කලාපීය වනාන්තර වලින් ද සමන්විත වේ. ප්‍රධාන මෝසම් සුළං දෙක මහින්ම වර්ෂාව ලැබුවත් වැඩි වර්ෂාපතනයක් ලැබෙන්නේ ඊසානදිග මෝසම් සුළං මඟිනි.

ප්‍රදේශයේ බනිප් සම්පත් සැලකීමේදී ලග්ගල, කළුගඟ හා හත්තොට අමුණ මැණික් ද, ඕවල හා කයිකාවල පිහන් නිෂ්පාදනයට භාවිතා කරන පෙල්ස්පාර් බනිප් නිධි ද තලාගොඩ මයිකා නිධි ද වැදගත් වේ. තවද හුණු හා කළුගල් කර්මාන්තය ද මහා පරිමාණ වශයෙන් සිදුකෙරේ.

දේශගුණය

වාර්ෂික වර්ෂාපතනය	-	මි .මි.	1822.1
අවම සාමාන්‍ය උෂ්ණත්වය	-	සෙ .අංශක	20.8
උපරිම සාමාන්‍ය උෂ්ණත්වය	-	සෙ .අංශක	29.3

Geographical Setting

Matale district is denoted as representing the Northern part of the Central Province per the Survey Department map (Scale 1:63360) Dambulla, Nalanda, Kurunegala, Polonnaruwa, Elahera and Rangala as shown in the one-inch scale maps.

Taken as a unit the mountainous regions of the district comprises of the Ore Charnokoit. These have been compressed through various internal movements of the soil and these basic Ores have now formed complex structures which could be observed in the Knuckles range area of mountains.

The landscape differences of the district could be divided into three,

Northern range plain

Matale basin and Knuckles region

Parallel ridges of Laggala

The regions of Dambulla, Galewela, Pallepola belongs to the northern regional secretarial areas. Occasional high mountains and small hills are found in this area and are generally full of flat land and some rough land areas.

Matale region is considered a valley as the township of Matale is surrounded by circle of mountains. The Knuckles, Guruluhela, Pansala tenna, Owilikanda and Hunnasgiriya mounts situated right around the town of Matale has resulted in Matale town being geographically identified as a valley. The landscape has become complex due to the Kaluganga flowing across this region. Moving towards the east through Rattota the rough landscape of the Knuckles range of mountains could be reached. This mountain range consists of five peaks with an average altitude of 4000 feet.

Laggala Parallel ridges Zone extends from the east of Knuckles it is a very conspicuous characteristic three ridges extends parallel from Knuckles to Laggala region northwards. One of them extends from Thelambugala in Knuckles to Wasgamuwa. The second extends from Wamarapugala across Ranamure towards Ambanganga and the third extends from Rambukoluwa to Laggala Udasiya Pattuwa.

The forest range too is complex. The central, Southwest and western regions of the forest ranges are wet zonal and the range from Knuckles eastern comprises the hilly dry zone while northern and Laggala Wilgamuwa region comprises the low country dry forests. The area receives both monsoonal rains but most of the rain is received during the North Eastern monsoon season.

As regards the mineral resources the regions of Laggala, Kaluganga and Hattota Amuna are gemming areas while Owala and Kaikawala are full of feldspar a mineral used in the manufacture of porcelain products and Thalagoda regionis full of mica deposits. In addition, large scale manufacture of lime and granite are flourishing industries in the area.

Climatic Conditions

Annual rainfall	- 1822.1 mm
Minimum average temperature	- 20.8 °c
Maximum average temperature	- 29.3 °c